

Gutai István

Várj reám

Részlet a Petneházy-induló – Egy családfa gyökere és ágai című készülő kötetből

Dr. Herczegh Gézáné szül. Petneházy Melinda Budapest, 1941.

Nagyszüleink, Petneházy János és Hofmeister Dóra 1920-ban költöztek Kecskemétre Újvidékről, ahol nagyapánk jogász, törvényszéki bíró volt.

Ő korán meghalt. Ottmaradt a nagymama három húsz-huszonkét éves fiúval. Kapott ugyan nyugdíjat, de hármójukat egyetemre járatni nem volt egyszerű. (A nagymama ősei Mária Terézia idején telepedtek le Magyarországon.)

Anyámat Mariannának keresztelték, jó családból való úrilány volt, amit nagyapám, Györffy Kálmán ötszáz holdja biztosított. Mindenki Anitának hívta. Abban az időben, amikor ő született, nem kereszteltek Anitára. Megtaláltam nagyapám hagyatéklevelét, amelyben a lányát többször Györffy Anitaként említi. Eszébe se jutott, hogy saját lányának valójában Marianna a neve! Az ismeretségi kör sem tudta, hogy ő nem Anita.

Egy kúriában laktak, ahol kertész, kocsis, szakácsnő is dolgozott. Nagyanyám, aki művelt és modern gondolkodású hölgy volt (lánykorában az angolkiasszonyokhoz járt Egerben, az nagyon jó iskolának számított), anyámat és a húgát a Sacré Cœurbe adta.

Egy másik Heves megyei faluban élő birtokos meghívta apámat és anyámat, ahol apám megkérte anyám kezét. Apám jóképű, természetéből adódóan kedves férfi volt, anyám egész héten izgult, hogy apám ismételje meg a lánykérést a szüleinek is.

Abban az időben – ezt anyámtól tudom – ha egy katonatiszt elvette egy földbirtokos lányát, a leendő após tapintatosan megkérdezte tőle: „Fiam, mennyi adósságot van? Én kifizetem.” Abban az időben ez volt a szokás. „Nekem nincs adósságom” – válaszolta apám. (Apámnak később is elképzelhetetlen volt, hogy kölcsön kérjen. Az OTP-től se kért, amikor lakást vettünk.)

Én Pesten születtem, egyhetes koromban vittek megkeresztelni Atkára, de az ottani plébános kijelentette: „Melinda nevű szent nincs!” Azt javasolta, legyen Mária Melinda a nevem. Anyám nagyon vallásos volt, de akkor szembe ment az egyházzal: ragaszkodott a Melinda névhez. „Nem! Akkor mindenki Máriának fogja hívni!” Kompromisszum született: Melinda Mária lett a nevem.

Apám '44-ben esett fogságba, amiről '90 után se nagyon beszélt; igaz, mi se forszíroztuk. Anyám kapta a Nemzetközi Vöröskereszt által kiadott levelezőlapokat:

„Kedveseim! Én jól vagyok...” Anyám ezeknek a lapoknak is nagyon örült, mert az a pár sor azt jelentette, hogy apám él.

Egyszer csak több lap nem érkezett. Anyámnak fogalma se volt arról, hogy miért nem. Gondolhatott volna arra is, hogy a férje meghalt, de ő szinte eszelősen hitt abban, hogy apám él és hazajön.

Ezt a lelkiállapotot a *Várj reám*¹ című vers tökéletesen kifejezi. Mintha anyámnak írták volna! A verset az iskolában hallottam, bemásoltam kedves verseim közé egy füzetbe, és otthon felolvastam anyámnak. (Mindig szerettem, most is szeretem a szép verseket.)

Engem is így nevelt. „Apád most nincs itthon, de majd haza fog jönni.” Hároméves voltam, amikor apám utoljára látott. Anyám nem méltatlankodott azért sem, hogy miért földes szobában lakunk a kúria után. (Soha életében nem panaszkodott.)

Atkaron, Vámosgyörktől három kilométerre laktunk akkor. Nem volt gazdag falu és kiesett a fővonalból. Elkerülte a Hatvan és Gyöngyös közötti „csinált út” is, ahogy neveztük. Nagyapám egy ideig Egerben, a megyénél volt tisztviselő. Az öccse meghalt a '14-es háborúban, így nagyapám, mint utód, egyedül maradt. Azt mondta neki az apja, hagyja ott a hivatalát és vegye át a birtokot. Nagyapám átvette és családotul hazaköltözött. '50-re már mindenüket elvették. Ez a folyamat egyszerűen lejátszódott, ki kellett költöznünk a kúriából is. „Valakik” rámeszelték a kerítésünkre: *Népnűző kulák vagyok*, holott a világ legszelídebb embere volt. Egy ideig ugyan otthagytak bennünket egy-két szobában, de a ház a tévészé irodája, magtára lett. A parkettára ömlesztették a búzát, a kukoricát. Volt olyan éjszaka, hogy anyám hat egeret fogott a szobánkban. Később tanítói lakást alakítottak ki, aztán bölcsődét, óvodát csináltak benne. Tavaly, tavalyelőtt elvittem az unokáimat oda, hogy megmutassam, hol nőttem fel. Behívtak bennünket az ott dolgozók, de a házat már teljesen átalakították.

Amikor kitétek bennünket a házunkból, *szerecsénk volt*, mert a faluban kereshettünk magunknak kényszerlakhelyet. (A kitelepítettek oda vitték, ahova; ott kellett nekik lakni, mi pedig magunk dönthettük el, hova megyünk!) Közvetlenül a kertünk mellett lakott egy özvegyasszony, aki – persze fizettünk érte –, befogadott bennünket. Ő lakott az első szobában, középen volta a konyha, a hátsó szobában laktunk mi. A sufnit is átadta nekünk, oda pakoltunk be mindent, ami nem fért el a szobában.

Nagyapám nyugdíját meghagyták, mert a hivatali hierarchiában nem került olyan magasra, hogy azt elvegyék. Így éldegéltünk abból öten: dédanyám, nagyanyám, nagyapám, anyám és én. Abban az időben angóranulakat tenyésztettek a faluban, anyám abból a fonalból kötött pulóvereket, ezt-azt. Én pedig napszámba jártam, akárcsak a többi lány. Ennek ellenére egy gyereknek Atkár ideális helyszín volt.

A faluban tudták, kinek a lánya vagyok. Nem bántottak, inkább segítettek bennünket. Hoztak gyümölcsöt, ezt-azt; még a helyi MNDSZ elnöknője is adott szőlőt, egyszer még csirkét is.

Nagyon boldog vagyok, hogy falun nőttem fel, mert az rengeteget adott nekem a továbbéléshez. Például nem félttem soha a munkától. Sokat tanultam az atkári parasztemberekétől; erősített, ahogy ők dolgoztak, nem kapkodtak, mindig pontosan tudták, mit kell csinálniuk.

A családtagok, a rokonok egyre mondogatták anyámnak, menjen Pestre, ott kapna munkát. De anyám hajthatatlan volt: „Nem! Laci ezt a címet tudja, és ha jön, itt fog keresni!”

Ez szó szerint be is következett. Mert amikor elengedték apámat Kazincbarcikáról, megkérdezték tőle: „Hova megy?” Apám bediktálta az atkári címet.

Sokszor érezte úgy az ember, mennyire borzalmas az, amit akkor éppen átél, amiről utólag derült ki, hogy az volt a jó. Apám a háború alatt egyszer bement oda, ahol állományban volt. Őva intették a barátok, ismerősök: „Laci, ne menj, mert fogságba visznek!” Nem, neki oda el kell menni. Elment és valóban fogságba esett. Miután vezérkari tiszt volt, nemzetközi fogolytáborba került, ahol a japántól az olaszig sokféle náció tagjai voltak, és a Nemzetközi Vöröskereszt rendszeresen ellenőrizte őket. Azokat a társait, egykori vezérkari tiszteteket, akik nem estek fogságba: Sólyom, Pálffy, Pórfy...² itthon mind kivégezték. Lehet, hogy apám azért maradt életben, mert akkor ő nem volt Magyarországon.

Telt-múlt az idő, apámról nem hallottunk semmit. Tőle tudom, hogy '50-ben hazahozták őket a fogságból, aztán vitték őket ide-oda. Őt az Andrássy útra is. Lehet, hogy arról nincs irat. Ott szörnyű volt – mondta apám –, mert az *egyesben* tartották. (Amikor megnyílt a Terror Háza, elmentem, és *ott* elbőgtem magam.) '51-ben került Kazincbarcikára.

'53-ban a kert végében állva hallgattuk a Nagy Imre-beszédet³. Akkortól anyám még inkább hitte, hogy apám hazajön, de fogalmunk se volt arról, hogy hol van. Egyszer Kazincbarcikáról szabadult egy volt csendőrfiú. Nem mert anyámmal találkozni és beszélni vele, jól tudta ő is, hogy figyelnek bennünket. Valamilyen titkos módon megüzente, hogy anyám merre sétáljon éjjel a falun kívül, a határban. Anyám magával vitt. Tizenkét éves voltam akkor. Ez a fiú elmondta, hogy apám él, együtt volt vele Kazincbarcikán és ő is nemsokára hazajön, de nem egyszerre engedik el az internáltakat.

Anyámnak sokan mondták ezután: „Remélem, minden vonathoz kimész!” „Dehogy. Nem örültem meg!” Egyetlen vonathoz ment ki. Amelyikről apám leszállt! Elcsodálkozott, amikor kilenc év után a vámosgyörki vasútállomáson találkozott: „Honnan tudtad, hogy most jövök?”

Amikor szüleim beléptek az udvarra, ahol egyik osztálytárammal játszottam,

rögtön felismertem. Egyáltalán nem csontsovány, megtört embert láttam '53 nyarán; arra vigyáztak, hogy a szabadulásuk előtt kicsit helyrehozzák a foglyokat. Nadrág meg ing volt rajta, nem volt különbség egy akkori *szabad* átlagférfi és az ő nyári öltözete között.

Apám ránk nézett és megkérdezte: „Melyik a lányom?”

Anyám rám mutatott: „Az ott.” Odarohantam hozzá, átletük egymást, attól kezdve minden rendben volt.

Szabadulása után rendőri felügyelet alá helyezték. Atkáról nem mozdulhatott ki, csak vasárnap délelőttönként, amikor jelentkeznie kellett a vámosgyörki rendőrségen. Kazincbarcikán kőműves segédmunkásként dolgozott, de otthon nem tudott elhelyezkedni, ezért kérvényt nyújtott be valahova: engedjék Gyöngyösön dolgozni. Engedélyezték. Gyöngyösön munkásszálláson lakott, szombaton jöhetett csak haza. Abban az időben érvényben volt egy rendelet, amely szerint ha valaki két évet segédmunkásként ledolgozott, jelentkezhetett szakmunkásvizsgára. Apám jelentkezett, levizsgázott és kőműves szakmunkásként dolgozott nyugdíjas koráig.

'56 tavaszán egyik szombat éjjel háromkor megzörgették az ablakot: „Rendőrség!” Az ablak alatti ágyon aludtam, erre riadtam fel. Apám fölkel, kiment, a rendőrök látták, hogy otthon van, elmentek. Ez úgy három hónapig tartott. Utána megszűntették rendőri felügyeletét.

Akkor kezdtünk azon gondolkodni, hogy Pestre jöjjünk. Egy nagynéni, akinek a házából elköltöztek a társbérlok, szolt: menjünk hozzá lakni. Amikor minden elő volt készítve, kitört a forradalom.

A gimnázium első két osztályát négy helyen végeztem. Zokogtam, amikor nagybátyámat elhelyezték Pápáról, így decemberben nekem is ott kellett hagynom az iskolát. A pesti Kossuth Zsuzsa Gimnázium átvett magántanulónak, '56-ban már Hatvanban jártam középiskolába. Október 24-én reggel megérkeztem az iskolába, kezdtek már gyülekezni a többiek is. Egyszer berobban a tanterembe egyik osztálytársunk, felugrik a tanári asztal tetejére, leszedi a címet és földhöz vágja. Így tudtam meg, hogy forradalom van Magyarországon.

'57 nyarán megállt egy teherautó a házunk előtt, akkor költöztünk Rákosszentmihályra. Nem volt sok holmink. Apám egy pesti építőipari vállalatnál talált munkát.

A mátyásföldi gimnáziumnak kihelyezett osztálya működött Rákosszentmihályon, először abba jártam, amikor odaköltöztünk. Egyik tanárunk később elérte, hogy önálló iskola legyen, és megalakult a Zalka Máté Gimnázium. '59-ben érettségiztem és a Díjbeszedő Vállalatnál helyezkedtem el. Nem díjbeszedő lettem, az irodán dolgoztam.

Annak az évnek a nyarán megismerkedtünk a szüleink barátainak a gyerekeivel és mi is megbarátkoztunk egymással. *Velük nyomott össze bennünket a rendszer.* Megszerettük Kisoroszit.

Evezés, szigetkerülés, tábortűz... volt, aki saját maga építette meg a csónakját. Mit lehetett akkor csinálni? '59 augusztusában a férjem (Géza Gábornak keresztelték, de mindenki Gábornak hívta) megkérte a kezem.⁴ A lánykéréssel ugyanúgy jártunk, mint a szüleim. Amikor én bejelentettem otthon, hogy menyasszony vagyok, a szüleim még nem ismerték a jövődóbelit. Amikor megjelent a vőlegény, azt mondta neki apám: „Tudom, miért jöttél. Jól van, adjuk.”

'61-ban össze is házasodtunk. Attól kezdve minden nyáron Kisoroziban élünk, a gyerekekkel katonai sátorban aludtunk. Amikor a férjem egyetemi tanár lett, otthagytam a Díjbeszedő Vállalatot.

Gábor Palágykomorócon lakó ősei az 1680-as években kaptak nemességet. A Herczegh nagypapa Szeretvára nősült. A férjem édesapját Nagykaposra helyezték járásbírónak. Közben meghúzták a határt és a Herczegh család Szlovákiában találta magát. A férjem még nem volt két éves, amikor az édesapja meghalt. Anyósom a gyerekekkel hazaköltözött a szüleikhez Pálócra.

Egyik nagybácsi elhívta Pestre – szerintem nem véletlenül –, egy kicsit kikapcsolódni. Megismerkedett dr. Tóth László történésszel, aki akkor már egyedülálló ember volt és egyetemi tanár. Laci apa beleszeretett anyósomba és ő feleségül ment hozzá. (Férjemék így kerültek Pestre. Ha otthon marad és őt is elviszik malenkij robotra, akkor ott ő is meghal.)

Anyósom mondta is nekem: „Tudod, amikor láttam, hogy szereti a gyereket, akkor határozta el, hozzámegyek.” Laci apa mintaapa volt. „Igazi” gyerekét Miklósnak hívták, aki édestestvére lett a férjemnek. Nyolc év volt köztük, Gábort ugyanabba az iskolába járatták, mint a bátyját.

Miklóst '50-ben vagy '51-ben, harmincéves korában hazaárulás vádjával ki végezték, de erről szüleiket nem értesítették. Laci apa azt hitte, hogy a fia „csak” börtönben van, a férjem közben megtudta az igazságot, de nem mondta meg az apjának. Laci apa '56-ban döbbent rá a valóságra, amikor Miklós nem jelentkezett, annak ellenre, hogy a forradalmárok kiszabadították a politikai foglyokat.

Laci apa korábban elvált felesége annyira tisztelte a férjemet, hogy amikor összeházasodtunk, följánlotta: kössünk eltartási szerződést, hogy ránk maradjon a lakásuk. A férjem nem fogadta el az ajánlatot.

A férjemék minden nyarat Pálócon töltötték az Oltsváry nagyszülőknél. Gábor hihetetlen módon ragaszkodott a szülőföldjéhez. Amint lehetett, kimentünk az édesapja sírjához, akkor még éltek a nagybácsik. Amikor nemzetközi bíró lett, az édesapja nevére létrehoztuk a Herczegh Károly Alapítványt. A Bodrogköz, az Ung vidéke – beleértve Nagykapost és környékét – fiataljai anyanyelvi kultúrájának megőrzése, bővítése, önszerveződésének segítése, az ott élő és az anyaországi fiatalok kapcsolatainak építése az alapítvány célja.

Egyszer vasárnap délelőtt értünk Palágykomorócra. Éppen istentiszteletről mentek hazafelé az emberek. Megálltunk és megkérdeztünk egy hölgyet, ismer-e itt Herczegheket? „Persze.” „Hol laknak?” kérdezte a férjem. „Ott” mondta az asszony és a szemben levő házra mutatott. Éppen előttük álltunk meg.

Nyitva volt a kapu, egy középkorú asszonyt láttunk az udvaron. A férjem odament hozzá, mi az autóban maradtunk. Egyszer csak azt vesszük észre, hogy összeülelnek. A férjem másod-unokatestvérenek a felesége volt! Kimentünk a temetőbe is az ősök sírjaihoz.

Kisszelmencről Nagyszelmence gyalog át lehet menni. A nagyszelmenciek kialakították a kapu mellett egy nagy parkolót, az mindig tele van. Mi is letesszük ott az autót, telefonálunk az unokatestvérnek, aki értünk jön, akkor átmegyünk a másik oldalra.

A férjemet egyszer meghívták előadni egy amerikai egyetemre. Megkérdezte tőle valaki az ottani tanárok közül: „mondja el, milyen volt a kommunista rendszer.” Negyedórás magyarázat után kiderült, nem értettek meg semmit. Sokat töprengett ezután: „Hol kellene kezdeni, hogy megértsék?” Később tapasztalta Hágában is, hogy alig tudnak valamit Magyarországról, de nem is érdekli őket.

Gábor is haragudott azokra, akik a magyar történelemről indulatból, utólag okoskodva beszéltek és írtak. Akik akár nyolcszáz évre visszamenőleg is tudják *most*, mit kellett volna csinálni akkor. *Magyarország külpolitikája 896–1919* című könyvében⁵ logikusan, tényekkel bebizonyítja, hogy a földrajzi helyzetünktől, a minket ért külföldi hatásoktól nem lehet elvonatkoztatni. Ez a legfontosabb könyve.

A férjem tizenhat éves volt '44-ben. Egy faluban élte át a háborút és már akkor megfogadta, hogy regényben⁶ megörökíti azt, ami abban a faluban történt. Minden szereplője valós személy, és amikor már ki lehetett adni, a könyv meg is jelent.

Amikor meghalt, a nagykaposiak emléktáblát akartak csináltatni az ottani magyar ház falára. „Az ember szíve örökre ott marad, ahol született.” Ezt írtam rá, mert ez annyira jellemző volt a férjemre. 2018-ban, születésének 90. évfordulóján felavatták a mellszobrát is, Rieger Tibor Kossuth-díjas szobrászművész alkotását.

Gábor halála óta én végzem az alapítvány körüli tennivalókat, már a fiamat is bevontam. Négy gyereke van, két szélén egy-egy fiú, középen két lány.

Mind a két gyerekünk jogásznak tanult. A férjem alapelve az volt, hogy teljesen mindegy, mi lesz a gyerekek foglalkozása. Egy a lényeg: találják meg a helyüket az életben.

A lányom nagyon jól tudott rajzolni, művészi ambíciói is voltak, de ahogy közeledett az érettségi ideje, elbizonytalanodott: „nincs akkora tehetségem, akkor meg minek?” Miután magyarból és történelemből ötöse volt, a jogra jelentkezett. Másodéves korában férjhez ment, majd letette a szakvizsgát és bíróként dolgozott. Negyedik gyerekük megszületése után átment a cégbírósághoz. Amikor a

férjét kiküldték Brüsszelbe, ő is ment vele a két kicsivel együtt. A két nagy akkor már egyetemista volt. Amikor pedig a férje köztársasági elnök lett, más feladatai adódtak.

A fiam ez is, az is akart lenni. Egyszer odaállt az apja elé: „Apa, én elvégzem a jogot, ha már fölvetek, de soha se' leszek jogász.” Akkor már egyre több közgazdasági, banki szaklapot olvasott. Egyik évfolyamtársának az unokatestvére banki alkalmazott volt. Ő elhívta a munkahelyére és megmutatta, hogy mit csinálnak, hogy' dolgoznak. Tetszett a fiamnak. Az egyetem elvégzése után fölvtették a Nemzeti Bankba. Ott amerikai bankokkal lett kapcsolata, egyszer megkérdezték tőle, lenne-e kedve Amerikában dolgozni? A fiam akkor volt fiatal házas. Volt nekik ugyan egy kis lakásuk, de ő mindig családi házban gondolkodott. Úgy vélte, a tanulás, önmaga továbbképzése mellett Amerikában meg tudja keresni a ház árát. Eleve megmondta, öt évre vállal ott munkát. 1988-tól 1993-ig éltek Amerikában. Senki sem hitte, hogy hazajönnek. Mi a férjemmel biztosak voltunk benne, mert ismertük a fiunkat. Az öt év letelte előtt két-három hónappal bejelentette a főnökének, hogy hazamegy. „Dehogyan megy ön haza!” Nem hitte el ő se.

Hál' Istennek hazajöttek és meglett a családi ház. A fiam első gyereke New York-ban született, ő színész lett, jelenleg a Nemzeti Színház tagja. Négy éve, amikor arról beszélgettünk, hogy mikor megyünk Palágykomorócra, Peti közbeszólt: „Úgy szeretnék elmenni veletek!” Repestem a boldogságtól.

Az egyik lányunokám kifejezetten tanító néni akart lenni, a régi iskolája visszahívta. A másik egyetemista, a kicsi gimnazista. A fiam közben önállósodott: befektetési céget alapított.

Az ősökre úgy tekintek, hogy nekünk is kötelességünk úgy viselkedni, magyar embernek lenni, mint nekik. Ezt belenevelték a szülők az emberbe. Emlékszem Petneházy Dávidra is, egyik legnevesebb ősünkre.

Büszke mégis inkább azokra vagyok, akiket már ismertem. Apám testvéreire, az unokatestvérekre. Amikor egyedül maradtunk anyámmal, apám két testvére sokat segített rajtunk, pedig ők sem voltak nagykeresetű emberek, nekik is gyerekeik voltak.

Engem nem vettek fel a gimnáziumba, mert „rossz káder” gyereke voltam. Nagybátyámék, dr. Petneházy Sándorék Pápán laktak. Fölvetődött: ha ott végzem a nyolcadik általánost, utána pedig ott jelentkezem gimnáziumba, akkor esetleg...

Nagybátyámék háromszobás házban laktak: három gyerek, Hofmeister nagyanyám, ők ketten, és odavettek engem negyedik gyerekeknek. Emiatt Judit, az egyik unokatestvérem a kanapén aludt, mert nem volt több fekvőhely.

Imre bácsitól, akinek szintén három gyereke volt, biciklit kaptam. Mindig éreztem a család szeretetét. Arra is büszke vagyok, hogy Zalán bácsi fiait kivéve mindenki itthon maradt.

Amikor összejövünk valamilyen családi eseményre, rengetegen vagyunk, és nagyon jól érezzük magunkat. Szabolccsal Pápán egy osztályba jártunk. Egyidősek lévén együtt szoktuk megünnepelni a születésnapunkat is.

Jegyzetek

- ¹ A vers szerzője Szimonov, hatszoros Sztálin-díjas szovjet író, költő.
- ² Sólyom László, Pórfy György – 1950-ben a tábornokok perében hatvanhat személyt vettek őrizetbe, majd a legnagyobb titoktartás mellett tartott tárgyaláson tizennégy egykori ludovikás tisztet halálra ítélt a bíróság. Hét tábornok – köztük Sólyom László vezérkari főnök, Pórfy György a tüzérség parancsnoka – halálos ítéletét végre is hajtották. (<http://jogiforum.hu/hirek/36442>)
Pálffy György, Österreicher – Vezérkari tiszt volt a Horthy-hadseregben. 1939-ben németellenessége miatt kivált a hadseregből és tisztviselő lett az Egyesült Izzóban. 1942-ben belépett a KMP-be, 1944 őszétől a párt Katonai Bizottságának, 1945 márciusától a Honvédelmi Minisztérium Katonapolitikai Osztályának a vezetője, majd a határőrség parancsnoka. 1948 tavaszán a honvédség felügyelője, honvédelmi miniszterhelyettes, majd az MDP Központi Vezetőségének tagja. 1949 májusában koholt vádak alapján Rajk Lászlóval együtt letartóztatták, halálra ítélték és kivégezték. (<http://arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-élettrajzi-lexikon>)
- ³ Nagy Imre növelni akarta a parlament szerepét az állami élet törvényes irányításában. Beismerte, hogy a felemelt ötéves terv céljai „meghaladják erőinket”, „semmi sem indokolja a túlzott iparosítást.” [...] „A kormány minden eszközzel meg kívánja szilárdítani a paraszti termelés és tulajdon biztonságát.” [...] „Igazságügyi és rendőrségi szerveink, valamint helyi tanácsaink munkájában gyakran nem jutott kellően érvényre [...] a törvényesség.” [...] „A bírósági és kihágási eljárások nagy száma, a széles körben alkalmazott adminisztratív módszerek, a begyűjtés, az adóbehajtás, a kuláklista, a tagosítások terén elkövetett tömeges túlkapások és visszaélések, valamint egyéb zaklatások sértették a lakosság igazságérzetét, megsemmisítették a törvényességbe vetett hitet.” (<http://www.rev.hu/sulinet45/ora4/ora4.htm>)
- ⁴ dr. Herczegh Géza (1928. Nagykapos, Csehszlovákia – 2010. Budapest) – 1990 júliusa és 1993 májusa között az Alkotmánybíróság tagja, majd helyettes elnöke. 1993-ban a Hágai Nemzetközi Bíróság tagjává választották. (<http://alkotmanybirosag.hu>)
A gödöllői Premontrei Gimnáziumban érettségizett, diplomát a Szegedi Tudományegyetem Jogtudományi Karán szerzett. Nemzetközi jogi kutatásokat végzett az MTA Állam- és Jogtudományi Intézetében, tanított a Marx Károly

Közgazdaságtudományi Egyetemen, a Janus Pannonius Tudományegyetemen. 1980-ban lett egyetemi tanár, 1981-ben és 1984-ben az Állam- és Jogtudományi Kar dékánjává választották. 1985-ben lett a MTA levelező, 1990-ben rendes tagja. Tagja volt a Professzorok Batthyány Körének, a Magyar Polgári Együtműködés Egyesületnek.

Elismerései: Bethlen Gábor-díj, Pécs Város Milleneumi díja, a Pécsi Tudományegyetem és a Marburgi Egyetem díszdoktora, posztumusz Magyar Örökség-díjas. (<http://hu.wikipedia.org>)

⁵ Magyar Szemle könyvek, Budapest, 2019.

⁶ *Foggal és körömmel*. Helikon Kiadó, Budapest, 2008.

További művei: *Peres örökségünk*. Magyar Szemle Alapítvány Budapest, 2005. *A szarajevói merénylettől a potsdami konferenciáig*. Magyar Szemle könyvek, 1999.

Ungvár (1946–1996)

Fellinger Károly **Szél-járás**

Vitkóc

Nagytapolcsányhoz közel
vadvirágos Vitkóc,
kócos arra a gyerek,
a szakálla lenkóc.

Reviczky Gyula költő
imádta e tájat,
itt született, itt, ahol
nyugalom, s hit árad.

Jászai Mari, társa,
szerelme volt hajdan,
édes-bús verseit
felolvasta halkán.

(Nagytapolcsányi járás)

Temetvény

Erdő borította
hegytetőn a várrom,
büszke Vág bal partján
nevét tartja számon.

Temetvény szülötte,
szabadságban hívő
gróf Bercsényi Miklós,
főgenerális ő.

Visszhangzik a neve,
ma is szájról szájra,
Szent Miklósnak napján
jött el e világra.

Mikulás-ajándék,
magyaroknak hőse,
harcolt a hazáért,
félelmét legyőzve.

Necpál

Szent László király áll
Necpál címerében,
falu védőszentje
megóv földön, s égen.

A török időkben
itt alapították
Túróc vármegyének
középkolóját.

Itt született drága
Hrúz Mária kincsem,
Petőfinek anyját
áldja meg az Isten.

Necpálnak gyermeke,
elfog minket a bú,
Lahner György, a honvéd,
aradi vértanú.

Ágyúkra íratta,
hogy ne bánts d a magyart,
tudta, mire való
a szablya meg a kard.